



[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-1\(8\)-164-175](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-1(8)-164-175)

Юлія Рібцун

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу логопедії, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-2672-3704>*

ВИКОРИСТАННЯ ЛОГОПСИХОСИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ У ЗАДОВОЛЕННІ ОСОБЛИВИХ МОВЛЕННЄВИХ ПОТРЕБ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню актуальності системно-синергетичної парадигми наукових досліджень, розкритті поняття логопсихосинергетичного підходу у змістовій тріаді «логопедія-психологія-синергетика» та його застосуванню у роботі з дітьми з особливими мовленнєвими потребами.

Логопсихосинергетичний підхід базується на синергії логопедичної та психологічної наук, що являють собою ієрархію множинних підсистем, де компоненти вищого рівня стають керуючими для складових нижчого рівня, які існують у взаємообумовленості та тісному взаємозв'язку. Зазначений підхід побудований з урахуванням психомовленнєвого розвитку осіб з особливими мовленнєвими потребами різної етіології та різного ступеня труднощів у логічному взаємозв'язку наступних складових:

1) логопсиходіагностика психомовленнєвого розвитку на вербальному та невербальному рівнях з ідентифікацією категорії освітніх труднощів (функціональні, навчальні, соціоадаптаційні) відповідно до наявних у дитини особливостей, згідно з критеріями визначення ступеня труднощів;

2) організація логокомпенсаційної (психологокорекційної) роботи відповідно до інтерпретації результатів логопсиходіагностики, визначеного рівня підтримки, наявності окремих бар'єрів та конкретизації потреб у наданні підтримки, з урахуванням психолого-педагогічного синергізму педагогів і осіб з особливими мовленнєвими потребами (ранній, дошкільний, шкільний вік, дорослість);

3) створення системних циклічно-фазових програм логокомпенсаційної (психологокорекційної) роботи та розроблення методичних рекомендацій з напрямків пропедевтики (технології ранньої профілактики), навчання, виховання, розвитку, соціалізації (адаптації), самокорекції, моніторингу.

Застосування логопсихосинергетичного підходу сприятиме якісному формуванню та частковому реформуванню логопедичної освітньої системи

України. Правильно продумані, структуровані та ефективно впроваджені спеціальна діагностична та корекційно-розвиткова підсистеми у вигляді комплексного командного впливу різнопрофільних фахівців допоможуть дітям з особливими мовленнєвими потребами на засадах рівності та доступності, взаємної довіри, толерантності і поваги здобувати повноцінну освіту.

Ключові слова: спеціальна освіта, синергетика, логопсихосинергетичний підхід, особливі мовленнєві потреби.

Julia Ribtsun

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Senior Researcher, Department of Speech Therapy, Mykola Yarmachenko Institute of Special Pedagogy and Psychology, National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2672-3704>

USE OF LOGOPSYCHOSYNERGETIC APPROACH TO MEET SPECIAL SPEECH NEEDS

Abstract. The article is devoted to highlighting the relevance of the system-synergetic paradigm of scientific research, revealing the concept of logopsychosynergetic approach in the content triad “speech therapy-psychology-synergetic” and its application in working with children with special speech needs.

The logopsychosynergetic approach is based on the synergy of speech therapy and psychological sciences, which are a hierarchy of multiple subsystems. In them, the higher-level components become controlling for the lower-level components, which exist in interdependence and close interconnection. This approach is built taking into account the psych verbal development of persons with special speech needs of different etiologies and varying degrees of difficulties in the logical relationship of the following components:

1) logopsychodiagnostics of psych verbal development at the verbal and non-verbal levels with the identification of the category of educational difficulties (functional, educational, social adaptation) in accordance with the child's characteristics, according to the criteria for determining the degree of difficulties;

2) organization of logo-compensatory (psychological-corrective) work in accordance with the interpretation of the results of logo-psychological diagnostics, a certain level of support, the presence of individual barriers and the specification of support needs, taking into account the psychological and pedagogical synergy of teachers and persons with special speech needs (early, preschool, school age, maturity);

3) creation of systemic cyclic-phase programs of logo-compensatory (psychological-corrective) work and development of methodological



recommendations in the areas of propaedeutic (early prevention technologies), training, education, development, socialization (adaptation), self-correction, monitoring.

The application of the logopsychosynergetic approach will contribute to the qualitative formation and partial reformation of the logopedic educational system of Ukraine. Properly thought out, structured and effectively implemented special diagnostic and correctional-developed subsystems in the form of a complex team impact of diversified specialists will help children with special speech needs on the basis of equality and accessibility, mutual trust, tolerance and respect to receive a full education.

Keywords: special education, synergetic, logopsychosynergetic approach, special speech needs.

Постановка проблеми. Освіта, за визначенням Міжнародної стандартної класифікації освіти (ISCED) (2013), – це цілеспрямована й організована діяльність осіб, яка спрямована на задоволення навчальних потреб і включає організовану та сталу комунікацію з метою навчання. ISCED запроваджена ЮНЕСКО та використовується понад двомастами країнами світу, адже забезпечує прозорість і доступність, співвіднесеність освітніх програм і освітніх кваліфікацій [1]. Це, своєю чергою, сприяє прогнозуванню та реалізації індивідуальних освітніх маршрутів здобуття відповідних кваліфікацій згідно з визначеними рівнями освіти, а саме:

- рівень 0 – освіта дітей молодшого віку (Early Childhood Education);
- рівень 1 – початкова освіта (Primary Education);
- рівень 2 – нижча середня освіта (Lower Secondary Education);
- рівень 3 – вища середня освіта (Upper Secondary Education);
- рівень 4 – післясередня нетретична освіта (Post-Secondary Non-Tertiary Education);
- рівень 5 – третична освіта короткого циклу (Short-cycle tertiary Education);
- рівень 6 – рівень бакалавра або його еквівалента (Bachelor's or equivalent level);
- рівень 7 – рівень магістра або його еквівалента (Master or equivalent level);
- рівень 8 – рівень доктора або його еквівалента (Doctor equivalent level).

Освіта є процесом і результатом удосконалення здібностей і поведінки особи, як соціально-психічного дефінітиву. Найчастіше персону досягає соціальної зрілості та індивідуального зростання шляхом підпорядкування системно-синергетичним принципам, у т. ч. й самоорганізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Починаючи з 2000 р. термін німецького фізика Г. Хакена (1971) «синергетика» (від грецьк. *synergos* – спільна дія, співробітництво) на позначення нової науки, що не лише має

мультидисциплінарний характер, а й досліджує кооперативні явища у нелінійних, нестаціонарних відкритих системах [2, С. 457], упевнено увійшов у педагогічні кола досліджень.

З метою кращого розуміння поняття та подальшого розкриття специфіки використання різних видів синергетичних підходів у загальній та спеціальній освіті визначимо основні риси синергетики як «науки про взаємодію»:

– адитивність – відповідність цілісного значення системи сумі значень окремих її компонентів;

– альтернативність – спроможність вибору з ряду можливостей, у т. ч. різноспрямованих;

– атрактивність – вдале поєднання наукових знань з емоційною привабливістю;

– багатовимірність – множинність особливостей; аналіз, різностороннє оцінювання;

– біфуркаційність (роздвоєність) – зміна числа чи типу параметрів системи;

– гомеостатичність (саморегуляція) – здатність відкритої системи зберігати динамічну рівновагу;

– дисипативність (відкритість) – стан постійної співдії з навколишнім середовищем;

– емерджентність – наявність особливих властивостей, які не притаманні окремим компонентам системи; неможливість зведення суми властивостей до суми окремих компонентів;

– ієрархічність – послідовне розміщення, чітка підпорядкованість структурних компонентів від вищих до нижчих, від головних до другорядних;

– інтегративність – вдале об'єднання та координація дій окремих частин цілісної системи;

– ймовірність – можливість багаторазового відтворення навіть при випадкових змінах;

– когерентність – цілісність у співвіднесенні та взаємозалежності окремих складових;

– кооперативність – зміни стану системи, взаємодія елементів якої прискорює процес якісних перетворень;

– надситуативність – надмірність щодо вихідної діяльності, прогресивний момент руху та розвитку;

– невірноваженість – нестійкість; легке підпадання під чужий вплив;

– нелінійність – наявність періодично змінюваних, непропорційних параметрів, структур з різною швидкістю розвитку;



- поліфункціональність – множинність функцій, проявів;
- примітливність – можливість спостереження зворотних внутрішніх зв'язків навіть при виході із системи;
- самодетермінованість (самоорганізація, саморозвиток) – здатність особистості до ініціації власного розвитку, самостійності вибору, розкриття вродженого потенціалу, знаходження внутрішніх резервів, які сприяють протидії негативним впливам середовища;
- творчість – спрямування на створення якісно нових, раніше невідомих цінностей;
- флуктуаційність (модифікація) – видозмінюваність предметів, явищ, що, за умов обов'язкового збереження змісту, характеризуються появою нових ознак або властивостей;
- хаотичність – позбавленість будь-якої спрямованості, організованості, чіткої послідовності, планомірності.

Зазначені властивості знайшли своє цілісне чи часткове відображення у загальносинергетичному, системно-синергетичному, синергетично-інтегративному, синергетично-функціональному, психолінгвосинергетичному, логопсихосинергетичному підходах у дошкільній та загальній середній освіті, синергетичному підході до формування педагогічних систем у царині психолого-педагогічних знань в рамках постнекласичної людиномірної (особистісно-орієнтованої, суб'єкт-суб'єктної) гуманістичної парадигми загальної та спеціальної освіти (В. Аршинов, С. Барабаш, Л. Бевзенко, І. Бех, М. Богуславський, В. Буданов, О. Вознюк, Л. Горбунова, І. Грабар, Е. Данілавічюте, І. Добронравова, А. Євтодюк, І. Єршова-Бабенко, С. Клепко, М. Козловець, В. Кушнір, В. Лутай, Ю. Мелков, В. Пазенюк, С. Петрущенков, В. Ратніков, Ю. Рібцун, П. Таланчук, В. Цикін, О. Чалий, А. Шевцов та ін.) [3].

Метою статті є висвітлення ролі та особливостей застосування логопсихосинергетичного підходу крізь призму логопсиходіагностичної та логокомпенсаційної роботи.

Виклад основного матеріалу. Логопсихосинергетичний підхід (Рібцун, 2022) базується на синергії логопедичної та психологічної наук, що являють собою ієрархію множинних підсистем, де компоненти вищого рівня стають керуючими для складових нижчого рівня, які існують у взаємообумовленості та тісному взаємозв'язку. Зазначений підхід побудований з урахуванням психомовленнєвого розвитку осіб з особливими мовленнєвими потребами різної етіології та різного ступеня труднощів у логічному взаємозв'язку наступних складових:

1) логопсиходіагностика психомовленнєвого розвитку на вербальному та невербальному рівнях з ідентифікацією категорії освітніх труднощів (функціональні, навчальні, соціоадаптаційні) відповідно до наявних у дитини

особливостей, згідно з критеріями визначення ступеня труднощів;

2) організація логокомпенсаційної (психологокорекційної) роботи відповідно до інтерпретації результатів логопсиходіагностики, визначеного рівня підтримки, наявності окремих бар'єрів та конкретизації потреб у наданні підтримки, з урахуванням психолого-педагогічного синергізму педагогів і осіб з особливими мовленнєвими потребами (ранній, дошкільний, шкільний вік, дорослість): системний моніторинг вискоелективних зарубіжних освітніх практик, їх інтеграція у вітчизняну спеціальну освіту; специфіка роботи вчителя-логопеда, корекційного педагога; працівника інклюзивно-ресурсного центру; вихователя (вчителя); практичного психолога (соціального працівника); інструктора з фізичної культури (реабілітолога); асистента вихователя (вчителя, дитини); командна робота фахівців; співпраця з батьками (залучення до освітнього процесу, інтеграція досвіду); стратегія побудови занять (індивідуальних, підгрупових, фронтальних), уроків; прогнозування розроблення індивідуальних навчальних планів (програм); адаптація (модифікація) типових освітніх програм; визначення напрямів освіти дорослих з особливими мовленнєвими потребами (навчання упродовж життя); питання сертифікації, підвищення кваліфікації провайдерів освітніх послуг;

3) створення системних циклічно-фазових програм логокомпенсаційної (психологокорекційної) роботи та розроблення методичних рекомендацій з напрямів пропедевтики (технології ранньої профілактики), навчання, виховання, розвитку, соціалізації (адаптації), самокорекції, моніторингу.

Конкретизуємо застосування логопсихосинергетичного підходу у спеціальній освіті. Загальна ієрархія множинних підсистем може бути представлена, наприклад, співвідношенням усного та писемного мовлення, де накопичення звукових та морфологічних узагальнень на рівні усного мовлення (ієрархічно нижчий рівень) слугують основою для опанування навичок грамотного письма (ієрархічно вищий рівень). Синергія підсистем може бути вдало проілюстрованою на прикладі психофізіологічних механізмів писемного мовлення, які забезпечуються роботою різних видів аналізаторів: мовленнєво-рухового (фонетичний бік мовлення – артикулема – я вимовляю) ↔ мовленнєво-слухового (фонематичні процеси, слухові функції та операції – фонема – я чую) ↔ зорового (зорові функції та операції – графема – я бачу) ↔ моторного (кінема – я пишу) (П. Анохін, Т. Ахутіна, Т. Візель, Е. Данілавичюте, О. Лурія, Ю. Мікадзе, В. Пенфільд, Л. Робертс, В. Орфінська, Є. Хомська, Л. Цветкова та ін.) [4; 5].

Слід зазначити, що взаємообумовленими можуть бути як макро-, мікросистеми, так і окремі функції та операції. Зокрема, показовим є нерозривний взаємозв'язок основних нелінійних операцій багаторівневого процесу фонемного розпізнавання, коли при випадінні якоїсь однієї з них



руйнується цілісна система: слуховий аналіз мовлення – аналітичне розкладання синтетичного звукового образу (*м, а, к*), виділення акустичних ознак (*м – сонорний приголосний, а – голосний, к – глухий приголосний*) із наступним їх синтезом (*мак*) → артикуляторне рішення – пропріоцептивний аналіз (*м – працюють губи, а – широко відкривається рот, к – язик відтягується до задньої частини глотки*), кінестетичне сприймання (м'язові відчуття) та уявлення (*м – губний зімкнений, а – голосний, к – зімкнений задньоротовий*) → утримання слухових і кінестетичних образів з метою прийняття рішення → співвіднесення звука з фонемою на основі слухового та кінестетичного контролю, операція вибору фонемі → співвіднесення фонемі із зоровим образом букви, прийняття рішення.

Біопсихосоціальна парадигма у патогенезі психомовленнєвих розладів також є синергетичною, адже побудована на взаємодії тріади «біологічна основа (нейрохімія, нейробіологія, невропатологія, нейропсихологія) – психологічні особливості особистості з порушеннями мовлення (логопедія, логопсихологія, клінічна психологія) – вплив соціуму та оточуючого середовища (антропологія, психологія, соціологія).

Фізіологічна основа на рівні мозкових систем (мовленнєві зони кори головного мозку: а) Брока; б) Верніке; мовленнєві центри, розташовані у: а) нижніх та постцентрально-вентральних відділах тім'яної долі кори головного мозку; б) негностичних полях центральної та задньої частин середньої скроневої звивини; в) передніх відділах лобної долі кори домінантної півкулі головного мозку; г) тім'яно-потиличній (або скронево-тім'яно-потиличній) ділянці кори домінантної півкулі головного мозку; д) нижній частині передньої центральної звивини кори головного мозку) відповідно до принципу каузальності забезпечує повноцінну роботу усіх вищих психічних функцій, зокрема мислення, а також сприймання та генерацію мовлення [6].

Синергетизм прослідковується у інтегративній діяльності аналізаторів, міжпівкульній взаємодії, робота з активізації якої, подолання «синдрому розщепленого мозку», компенсація ушкодженої коннектоміки структурних нейронних зв'язків, синестезія сенсорних систем шляхом урахування типу сприймання та переробки інформації (візуал – зір, аудіал – слух, кінестетик – нюх, дотик, дискрет / дігітал – логічні докази) є обов'язковими складовими комплексної роботи з дітьми з особливими мовленнєвими потребами, адже ліва півкуля, на відміну від правої, відповідає за операції з послідовностями, переліком, числами, за лінійні уявлення, аналіз, логіку, абстрактне мислення, чітке правильне мовлення, щастя та задоволення.

Саме права півкуля детермінує розвиток образного мислення, просторової орієнтації, музичної та художньої творчості, уяви (мрії), ритмічної складової, формування гештальтів (на рівні сприймання), колірної рішення, водночас

відповідаючи за мовленнєві порушення, надмірну емоційність, впертість, страх і печаль. Пластичність мозку у дитячому віці створює широкі можливості для компенсації, коли за умов ураження одного з відділів кори головного мозку, інший бере на себе його функції, що також допомагає в опануванні нових навичок, адже мова являє собою інформаційну систему за рахунок інтеграції прагматичних, семантичних і синтаксичних складових [7].

Специфіка використання логопсихосинергетичного підходу у логопсиходіагностиці психомовленнєвого розвитку дітей полягає в:

а) оцінюванні саме індивідуальних потреб, адже особи з однаковим висновком (медичним діагнозом) досить часто мають зовсім інший вихідний рівень можливостей;

б) розробленні відповідного інструментарію для здійснення скринінгу, диференційної діагностики, поглибленого вивчення, з'ясування механізмів наявних порушень.

З метою подолання прихованої інтолерантності мовленнєве порушення не конкретизується, а лише описуються окремі, найяскравіші особливості. Наведемо приклад особливостей функціонування темпо-ритмічної складової мовлення:

А. Стан усного мовлення:

– артикуляційний апарат: губи – легка короткочасна верхньогубна, нижньогубна судома;

– голос – періодично дрижачий, напружений;

– дихання, дихальні рухи – укорочений видих; види: а) фізіологічне – сформоване; б) мовленнєве – мовлення на вдиху; короткочасні мимовільні м'язові скорочення на видиху;

– темпо-ритмічна складова: а) дикція – чітка, відповідає типовому розвитку; б) темп – дещо уповільнений чи прискорений; в) ритм – скандований, нерівномірний;

– звуковимова – подовження окремих звуків;

– фонематичні процеси – у повній мірі відповідають віку або верхній межі норми;

– складова структура – поодинокі повторення окремих складів, злиття;

– словниковий запас – несистемні повторення одних і тих самих слів;

– граматики – необґрунтовані поодинокі паузи, недомовлені закінчення;

– синтаксис – наявні всі типи речень, присутні поодинокі помилки.

Б. Немовленнєва діяльність:

– рухова сфера – незначний тремор пальців рук.

В. Емоційно-вольова сфера:

– страх мовлення – незначний або відсутній;

– тривожність – незначна або відсутня;



- вегетатика – іноді почервоніння, блідість під час мовлення, пітливість;
- інші прояви – чутливість, коливання настрою.

Загалом особливості проявляються у незначному зниженні окремих параметрів якості темпо-ритмічної складової усного мовлення.

При цьому критеріями визначення ступеня труднощів є наявність на першому рівні незначних (поодиноких) особливостей функціонування темпо-ритмічної складової усного мовлення, які можуть бути притаманні дитині як окремо, так і в різних поєднаннях.

Використання логопсихосинергетичного підходу в організації логокомпенсаційної (психологокорекційної) роботи сприяє впровадженню науковості, ефективному налагодженню інформативних зв'язків теоретичних знань з експериментальною та практичною психомовленнєвою діяльністю. Вагомим є визначення перспектив розвитку, ефективних засобів проведення освітньо-виховної та корекційно-розвиткової роботи, незважаючи на неможливість детермінованої спланованості цілісного комплексу зазначених впливів [8].

Саме на основі логопсихосинергетичного підходу, поліцентричної організації стає можливим розроблення інноваційних конструктивно-проективних синергетичних моделей співпраці фахівців (діагностично-прогностична, мотиваційна, плануюча, організаторська, комунікативна, формувальна, аналітична, контроль-оцінна функції), створення активного навчально-педагогічного, комунікативно-розвивального, предметно-розвивального середовищ.

Освітній процес з дітьми з особливими мовленнєвими потребами – це складна відкрита система з обов'язковим урахуванням інтересів вихованців, різнобічним взаємозв'язком з усіма сторонами життя, мотивуванням до опанування знань. Відкритість системи реалізується у вигляді постійного багатоваріантного енергетичного взаємообміну, взаємодовіри, кооперації, комунікації та творчості у діадах «дитина (діти) – педагог», «дитина – дитина».

Стратегічними цілями реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період 2020-2030 рр. (розпорядження Кабінету Міністрів України № 366-р від 14.04.2021 р.) у напрямі «Освітня безбар'єрність» є створення інклюзивного освітнього середовища зі збереженням рівних можливостей, задоволення особливих освітніх потреб усіх учасників освітнього процесу [9].

Питання визначення існуючих освітніх бар'єрів на шляху успішного опанування знаннями осіб з особливими мовленнєвими потребами вимагає свого вирішення засобом забезпечення відповідного рівня підтримки, поліморфізму у вигляді проведення цілеспрямованої компенсаційної, реабілітаційної роботи та створення ресурсно-комунікативного

синергетичного середовища як комплексу матеріально-технічних, навчально-методичних, ціннісно-виховних засобів у дисипативній багатовимірній педагогічній системі за умов використання метакомунікативно-когнітивних і творчо-ресурсних гештальт-стратегій.

Використання логопсихосинергетичного підходу стосується і задоволення особливих мовленнєвих потреб у додатковій підтримці в освітньо-виховному процесі на рівні застосування окремих адаптацій (модифікацій). Саме максимальне врахування індивідуальних здібностей та інтересів, стану вищих психічних функцій (гнозис, праксис, символічна немовленнєва та мовленнєва функції) дітей дає змогу найефективніше організувати та при потребі видозмінювати процес навчання.

Синергетична цілісність системи сучасної спеціальної освіти України зумовлює відповідну синергетичну побудову як освітніх, так і корекційно-розвивальних програм, і, своєю чергою, розроблення універсальних багатозадачних освітніх програм для дітей з особливими мовленнєвими потребами зі збереженням інтеріоризації загальнонаукових понять, забезпеченням наступності початкового та базового циклів освіти, дотриманням синергетизму у її основних і проміжних складових при одночасній інваріантності та варіативності.

Логопсихосинергетичний підхід активно діє на рівні самокорекції мовленнєвих порушень, коли, спираючись на появу нових знань, вироблення нових умінь (звуквимовних, лексичних, морфологічних, синтаксичних, графічних, читацьких тощо), дитина здатна їх застосовувати та прямувати індивідуальною траєкторією розвитку у тріаді «мовленнєво-когнітивна сфера (я знаю) → емоційно-вольова сфера (я можу) → навчально-практична діяльність (я вмю)», активізуючи власні рушійні сили. Використання синергетичної методології актуалізації мотиваційних механізмів (зовнішні інформаційно-спонукальні → внутрішні енергетичні, саморефлексивні особистісні чинники) психомовленнєвої, комунікативної, пізнавальної, ігрової, навчальної, художньо-практичної, рухової діяльності створює такі резонансно-діалогічні впливи, котрі стимулюють як дітей, так і педагогів до навчання упродовж життя [10].

Водночас надзвичайно актуальними залишаються питання загальної адаптації дітей з особливими мовленнєвими потребами до умов закладу освіти (дошкільної, шкільної, профільної), соціалізації в колективі нормотипових ровесників, творчого прилаштування дорослих з компенсованими мовленнєвими порушеннями до самостійного життя, пошуки шляхів самореалізації та саморозвитку.

Висновки. У контексті сучасного синергетичного дискурсу вивчення соціально-комунікативних і парадигмально-когнітивних детермінант



психолого-педагогічної науки та практики виходить на перший план. Аналіз оновленого нормативно-правового забезпечення, загальнонаукових, психолого-педагогічних літературних джерел з питань синергетики свідчить про важливість проведення мультидисциплінарних досліджень, застосування синергетичних підходів з метою модернізації вітчизняної системи спеціальної освіти. Це відбувається на основі гуманізації соціальних відносин, визначає зміну ціннісних орієнтирів корекційно-педагогічної діяльності, в центрі якої постає саме особистість дитини у багатоманітності її індивідуальних особливостей.

Застосування логопсихосинергетичного підходу сприятиме якісному формуванню та частковому реформуванню логопедичної освітньої системи України. Правильно продумані, структуровані та ефективно впроваджені спеціальна діагностична та корекційно-розвиткова підсистеми у вигляді комплексного командного впливу різнопрофільних фахівців допоможуть дітям з особливими мовленнєвими потребами на засадах рівності та доступності, взаємної довіри, толерантності і поваги здобувати повноцінну освіту. Все вищезазначене сприятиме удосконаленню організації, оновленню змістового наповнення та реалізації квінтесенції спеціальної освіти, підвищенню ефективності системного подолання мовленнєвих порушень первинного та вторинного характеру.

Література:

1. ISCED Fields of Education and Training 2013 / UNESCO. URL: <https://eqe.ge/docs/228085e.pdf>
2. Большой психологический словарь / сост. и общ. ред. Б. Г. Мещеряков, В. П. Зинченко. СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007. URL: <https://spbgu.ru/files/03-5-01-005.pdf>
3. Чалий О. В. Синергетичні принципи освіти і науки / АПН України. Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – Київ, 2000. – 253 с.
4. Лурия А. Р. Нейролингвистические исследования : учеб. пособие для вузов. – М. : Академия, 2002. – 352 с.
5. Пенфильд В., Робертс Л. Речь и мозговые механизмы. – М. : Медицина, 1964. – 264 с.
6. Нейропсихология : хрестоматия / под ред. Е. Д. Хомской. – СПб.: Питер, 2011. – 992 с.
7. Рібцун Ю. В. Роль латералізації функцій головного мозку в навчанні дітей із вадами мовлення // Вісник Інституту розвитку дитини : зб. наук. пр. – К., 2013. – Вип. 26. – С. 95-98. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/5844/>
8. Рібцун Ю. В. Логопсихокompенсаційна робота з молодшими школярами з тяжкими порушеннями мовлення // Педагогіка ХХІ століття: сучасний стан та тенденції розвитку : колект. монографія : у 2 ч. Ч. 2 / відп. за вип. О. Є. Карпенко. – Львів-Торунь : Ліга-Прес, 2021. – С. 886-915
9. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-nacionalnoyi-strategiyi-iz-stvorennya-bezbaryernogo-prostoru-v-ukrayini-na-period-do-t140421>

10. Рібцун Ю. В. Розвиток емоційної сфери дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. – К., 2020. – С. 205-222. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719808/>

References:

1. ISCED Fields of Education and Training 2013 / UNESCO. URL: <https://eqe.ge/docs/228085e.pdf> [in English].
2. Meshherjakov, B. G., Zinchenko, V. P. (2007). Bol'shoj psihologicheskij slovar' [Big psychological dictionary]. SPb. : Prajm-EVROZNAK. URL: <https://spbgu.ru/files/03-5-01-005.pdf> [in Russian].
3. Chalyi, O. V. (2000). Synerhetychni pryntsyipy osvity i nauky [Synergetic principles of education and science]. Kyiv : APN Ukrainy. Nats. med. un-t im. O. O. Bohomoltsia [in Ukrainian].
4. Lurija, A. R. (2002). Nejrolingvisticheskie issledovanija [Neurolinguistic Research]. M. : Akademija [in Russian].
5. Penfil'd, V., Roberts, L. (1964). Rech' i mozgovye mehanizmy [Speech and brain mechanisms]. M. : Medicina [in Russian].
6. Homskaja, E. D. (2011). Nejropsihologija [Neuropsychology]. SPb.: Piter [in Russian].
7. Ribtsun, Yu. V. (2013). Rol lateralizatsii funktsii holovnoho mozku v navchanni ditei iz vadamy movlennia [The role of lateralization of brain functions in teaching children with speech defects]. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny*. Vyp. 26. P. 95-98. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/5844/> [in Ukrainian].
8. Ribtsun, Yu. V. (2021). Lohopsykhokompensatsiina robota z molodshymy shkoliaramy z tiazhkymy porushenniamy movlennia [Logopsychocompensation work with junior schoolchildren with severe speech disorders]. *Pedahohika XXI stolittia: suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku*. Ch. 2. Lviv-Torun : Liha-Pres. P. 886-915 [in Ukrainian].
9. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii iz stvorennia bezbariernoho prostoru v Ukraini na period do 2030 roku [On approval of the National Strategy for Creating a Barrier-Free Space in Ukraine until 2030]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-nacionalnoyi-strategiyi-iz-stvorennia-bezbaryernogo-prostoru-v-ukrayini-na-period-do-t140421> [in Ukrainian].
10. Ribtsun, Yu. V. (2020). Rozvytok emotsiinoi sfery ditei iz porushenniamy movlennievoho rozvytku [Development of the emotional sphere of children with speech disorders]. *Osvita osib z osoblyvymy potrebamy*. K. P. 205-222. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719808/> [in Ukrainian].